

Гене́за принципу транспарентності в діяльності адміністративних судів

Євген Олександрович Федоренко*

Національний авіаційний університет, Київ, Україна,

*e-mail: 0984401975@ukr.net

Анотація

Актуальність теми зумовлено поточним станом розвитку засад гласності та відкритості діяльності адміністративних судів, наявністю підґрунтя для вироблення єдиної категорії транспарентності, що охоплює обидва поняття, а також зв'язки між ними. Мета статті полягає в наданні характеристики розвитку транспарентності як поняття науки адміністративного права, визначенні його особливостей у сфері діяльності адміністративних судів, визначенні на цій основі наукового підходу щодо подальшого дослідження проблематики транспарентності у цій сфері. Досягнення цієї мети стало можливим через використання комплексу методів як загальнонаукового, так і спеціально-юридичного характеру. При цьому враховано вимоги наукової об'єктивності. Так, застосування формально-догматичного методу уможливило з'ясування змісту застосованих понять та категорій. Із застосуванням системного методу подано адміністрування роботи адміністративних судів як систему. Це дозволило дослідити елементи цієї системи та зв'язки між ними як основу подальшого дослідження проблематики транспарентності в діяльності адміністративних судів. Застосування формально-логічного методу дозволило здійснити порівняльний аналіз основоположних категорій дослідження. Проаналізовано вектори актуального розвитку наукової думки щодо дотичних понять, а також поняття транспарентності – щодо діяльності органів прокуратури та органів виконавчої влади. На цій основі обґрунтовано тезу про поступове зближення понять транспарентності в діяльності органів виконавчої влади та органів прокуратури, збільшення обсягу спільних рис у цих поняттях. Обґрунтовано, що транспарентність діяльності судової влади розглядається, переважно, у контексті подолання закритості судової влади як радянського спадку, при цьому не приділено належної уваги актуальній специфіці діяльності судової влади. За результатами проведеного дослідження сформульовано висновки щодо специфіки транспарентності у сфері судової влади та визначено основні вектори подальшого дослідження цієї проблематики та чинники подальшого розвитку транспарентності щодо діяльності адміністративних судів.

Ключові слова: транспарентність; судова влада; діяльність адміністративних судів; адміністративний суд; гласність; відкритість.

Genesis of the Principle of Transparency in the Activities of Administrative Courts

Yevhen O. Fedorenko*

National Aviation University, Kyiv, Ukraine

*e-mail: 0984401975@ukr.net

Abstract

The topicality is determined by the current state of development of the principles of transparency and openness of the activity of administrative courts, the existence of a basis for the development of a single category of transparency, which covers both concepts, as well as the connections between them. The purpose of the article is to provide a description of the development of transparency as a concept of the science of administrative law, to determine its features in the field of activity of administrative courts, and to define, on this basis, a scientific approach to further research on the issue of transparency in this area. Achieving this goal became possible through the use of a complex of methods of both general scientific and specifically legal nature. At the same time, the requirements of scientific objectivity are taken into account. Thus, the application of the formal-dogmatic method made it possible to clarify the content of the applied concepts and categories. With the application of the system method, the administration of the work of administrative courts as a system is presented. This made it possible to examine the elements of this system and the connections between them as a basis for further research into the issue of transparency in the activity of administrative courts. The application of the formal-logical method made it possible to carry out a comparative analysis of the fundamental categories of the study. The vectors of the actual development of scientific opinion regarding related concepts, as well as the concept of transparency – regarding the activities of prosecutor's offices and executive authorities, are analyzed. On this basis, the thesis about the gradual convergence of the concepts of transparency in the activities of the executive authorities and prosecutor's offices, the increase in the amount of common features in these concepts is substantiated. It is substantiated that the transparency of the judiciary's activity is considered, mainly, in the context of overcoming the closure of the judiciary as a Soviet legacy, while due attention is not paid to the actual specifics of the judiciary's activity. Based on the results of the research, conclusions were formulated regarding the specificity of transparency in the field of judicial power, and the vectors of further research into this issue and the factors of further development of transparency regarding the activity of administrative courts were determined.

Keywords: transparency; judicial power; activity of administrative courts; administrative court; publicity; openness.

Вступ

Національною стратегією розвитку судової влади визначено такі завдання, як: урахування міжнародних стандартів при розкритті інформації про

процедури конкурсів, кваліфікаційного оцінювання чи дисциплінарного провадження, оприлюдненні рішень кваліфікаційних та дисциплінарних органів [1]. В юридичній літературі розкривається роль забезпечення транспарентності в боротьбі з корупцією в діяльності органів публічної влади: є умовою формування саме системного уявлення про діяльність зазначених суб'єктів та водночас – розкриття конкретних проблем у його діяльності; є інструментом нагляду, в передбачених законом випадках – і контролю щодо діяльності суб'єкта публічної влади [2, с. 353–354]. Наведені положення зберігають актуальність і щодо адміністрування діяльності адміністративних судів. У науковому середовищі набули ваги поняття гласності та відкритості в діяльності органів судової влади, а їх застосування в науці та законотворенні дає змогу ефективно вирішувати значну кількість зазначених та інших завдань, що стоять перед судовою владою. Водночас реалізація визначених завдань передбачає не тільки доступність інформації про діяльність судової влади, а й створення ефективних можливостей позасудових інституцій впливати на адміністрування судової влади. Потрібно вказати на значну увагу науковців до проблематики адміністративних процедур, зокрема в контексті забезпечення транспарентності діяльності органів публічної влади, і на рівні зарубіжних видань [3–5].

Крім того, актуалізується проблематика зворотного зв'язку судової влади з такими інституціями не тільки в контексті планового звітування, а й відповіді на конкретну критику. Окреслені завдання не можуть бути ефективно розв'язані із застосуванням виключно понять гласності та відкритості в діяльності судової влади. Водночас у наукових дослідженнях останніх років дедалі частіше вживається термін «транспарентність» щодо діяльності судової влади як поняття, що передбачає саме наведений зв'язок [6, с. 56; 7]. Указане актуалізує опрацювання перспектив застосування терміна «транспарентність» щодо діяльності з публічного адміністрування судової влади з урахуванням її специфіки. Проте значення цього терміна саме в контексті адміністрування діяльності адміністративних судів зокрема та судової влади взагалі не є усталеним у доктрині адміністративного права, що актуалізує узагальнення наявних наукових здобутків та визначення теоретичного підґрунтя щодо проведення подальших досліджень.

Останнім часом науковці звертають увагу на питання забезпечення транспарентності в діяльності суб'єктів публічної влади [2, с. 353–354], органів прокуратури [8]. Набувають ваги питання гласності та відкритості в діяльності органів судової влади загалом та адміністративних судів зокрема [6; 9]. Досліджуються також аспекти взаємодії судової влади з громадянським суспільством, одним із принципів якої визначається транспарентність

судової влади, проте досить обмежено [10, с. 86]. Узагальнюючи наведені та інші дотичні наукові напрацювання, можна констатувати, що найбільш актуальними елементами проблематики транспарентності в діяльності судової влади сьогодні є такі питання: досягнення єдності щодо ключових ознак транспарентності як поняття та як принципу публічного адміністрування; вирішення окремих проблемних питань щодо співвідношення його з іншими суміжними поняттями, насамперед «гласність», «відкритість», «публічність», «прозорість»; застосування поняття транспарентності у практиці адміністрування діяльності адміністративних судів.

Метою дослідження є надання характеристики розвитку поняття транспарентності стосовно адміністрування діяльності судової влади в національній адміністративно-правовій доктрині, визначення на цій основі засад подальшого дослідження проблематики транспарентності в адмініструванні діяльності судової влади. Досягнення мети дослідження передбачає вирішення таких завдань: розкрити зміст транспарентності в діяльності судів та її співвідношення із засадами гласності й відкритості; дати характеристику транспарентності у діяльності органів виконавчої влади та прокуратури; визначити засади транспарентності як принципу організації діяльності судової влади.

Матеріали та методи

У цьому дослідженні застосовано як загальнонаукові, так і спеціально-юридичні методи, а також ураховано положення наукової об'єктивності. Формально-догматичний метод дав змогу розглянути термінологічний зміст застосованих категорій і понять. За допомогою системного методу явище адміністрування діяльністю адміністративних судів подано як систему, в межах якої застосовано засади транспарентності, досліджено елементи цієї системи та зв'язки між ними. Крім того, систематизовано наукові дослідження щодо поняття транспарентності стосовно діяльності судової влади та наголошено, що на рівні комплексних дисертаційних досліджень це поняття розглянуто О. О. Овсянніковою (2009). Визначено, що ця проблематика не набула належної уваги науковців, натомість у контексті процесуальної діяльності адміністративного суду (щодо здійснення правосуддя) предметом дослідження стали принципи гласності та відкритості. Поняття ж транспарентності розглянуто в контексті діяльності органів публічної влади: органів виконавчої влади та органів прокуратури.

Із застосуванням формально-логічного методу, проведено порівняльний аналіз понять: «гласність», «відкритість», «прозорість», «публічність», «транс-

парентність» тощо. У цьому контексті дано оцінку актуальним науковим здобуткам, проведено їх систематизацію, виявлено та узагальнено актуальні проблеми розвитку транспарентності в адмініструванні судової влади та окреслено шляхи їх вирішення.

Діалектичний метод дав змогу простежити розвиток сфери застосування опрацьовуваних термінів: «відкритість», «прозорість», «публічність», «транспарентність» тощо, зміни в розумінні цих понять ученими протягом усього часу розвитку національної науки адміністративного права та основні відмінності між ними. Звернуто увагу на різні сфери застосування гласності й відкритості (сфера процесуальної діяльності) та транспарентності (організація діяльності судової влади). Відзначено, що якісно новим компонентом щодо відкритості постає врахування активної позиції громадськості стосовно діяльності судової влади шляхом забезпечення умов для формування такої позиції. Отже, принцип гласності та відкритості набуває якісно нового змісту. Порівняння проблематики транспарентності в органах виконавчої влади й органах прокуратури та проблематики транспарентності в органах судової влади дає підстави стверджувати, що відбуваються зближення наукових підходів, формування переліку єдиних вимог транспарентності у цих сферах. Такими вимогами є: відкритість та доступність інформації про діяльність суб'єктів публічної влади, наявність зворотного зв'язку від суб'єктів публічної влади до громадськості, створення умов для формування у громадськості цілісного уявлення про діяльність суб'єктів публічної влади. Водночас специфіку діяльності судової гілки влади розглянуто недостатньо.

Застосування методів формально-логічного та синтезу уможливило узагальнення опрацьованої проблематики та визначення напрямів її подальшого дослідження. Тривалий час транспарентність у діяльності судової влади розглядалася засобом подолання її закритості як наслідку радянських часів. Сьогодні чинниками подальшого розвитку транспарентності судової влади взагалі та щодо діяльності адміністративних судів зокрема постають: підвищення рівня довіри до судової влади, запобігання корупції в адмініструванні судами, імплементація міжнародних стандартів взаємодії судової влади та громадськості. Підкреслено актуальність проблематики зворотного зв'язку судової влади із позасудовими інституціями, не тільки в контексті планового звітування, а й відповіді на конкретну критику. Визначено, що окреслені завдання не можуть бути ефективно розв'язані із застосуванням виключно понять гласності та відкритості в діяльності судової влади.

Результати та обговорення

Транспарентність у діяльності судів та її співвідношення із засадами гласності й відкритості

Одним із перших комплексних досліджень транспарентності судової влади є дисертаційна робота О. О. Овсяннікової (2009), в якій визначено положення транспарентності як принципу діяльності та організації судової влади; іманентні характеристики транспарентності; сфери регулювання транспарентності міжнародними стандартами; взаємозв'язки транспарентності з іншими суміжними поняттями, насамперед гласністю, а також сферу заходів із упровадження транспарентності в діяльність щодо адміністрування судової влади. Так, транспарентність визначено як принцип організації та діяльності судової влади, сутністю якої є стан організації судової системи і юридичної діяльності суду в демократичному суспільстві, що задовольняє потреби громадськості в отриманні інформації про механізм функціонування судових інстанцій, ухвалені судами рішення, структуру, порядок формування та діяльність органів суддівського самоврядування, добір та процедуру призначення суддів, їх відповідальність, та задовольняє закріпленим у міжнародно-правових актах вимогам. Обов'язок забезпечення транспарентності судової влади державою та судовими органами впливає із конституційного положення про свободу отримання інформації про діяльність органів державної влади (ст. 32 Конституції України) і положень міжнародно-правових актів [11, с. 181–182].

Протягом 2012–2018 років увагу науковців привернула проблематика гласності та відкритості в діяльності адміністративних судів та органів судової влади в цілому. Ключові категорії, досліджені О. О. Овсянніковою, набули змістових змін та розвитку. Основними положеннями гласності як складника транспарентності судової влади визначено такі: відповідний обов'язок суду щодо розміщення інформації про розгляд справи та інші заходи із забезпечення можливості сторонам ознайомитись зі справою; право учасників судового процесу на відкритий розгляд справи; можливість бути присутніми в судовому засіданні для осіб, які не є учасниками судового процесу; можливість цих осіб отримувати та поширювати інформацію про роботу судової влади [11, с. 182]. Натомість О. О. Гаврилюк виокремлює спільний принцип гласності та відкритості, причому розглядає його виключно в контексті адміністративного судочинства (здійснення правосуддя у справах адміністративної юрисдикції). Елементами цього принципу визначено: право на інформацію про дату, час, місце, результати розгляду справи; відкритість судового розгляду; режим закритого судового розгляду; повне

фіксування судового розгляду; чітке дотримання норм закону під час використання технічних засобів у судовому засіданні; публічний характер проголошення актів суду (рішення, ухвали). Охарактеризовано роль принципу гласності та відкритості адміністративного процесу в системі принципів адміністративного судочинства: 1) є гарантією дотримання принципів адміністративного судочинства (верховенство права, законність, змагальність та офіційне з'ясування всіх обставин справи, національність мови судочинства); 2) є гарантією реалізації принципу рівності всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом; 3) знаходить своє втілення у результаті дії усності, забезпечення апеляційного та касаційного оскарження рішень адміністративного суду та обов'язковості судових рішень [12, с. 171–172]. Отже, наукові результати О. О. Овсянникової набули статусу таких, що потребують актуалізації.

У більш пізній роботі, безпосередньо присвяченій проблематиці принципів гласності та відкритості в адміністративному судочинстві (В. М. Кондратенко, 2013), набули свого розвитку поняття гласності та відкритості в діяльності адміністративного судочинства. Так, принцип гласності та відкритості пов'язується з такими вимогами, як: відкритість функціонування адміністративного суду; усність розгляду справи адміністративним судом; здійснення технічної фіксації судового засідання; надання учасникам справи інформації про здійснення розгляду справи адміністративним судом; забезпечення необхідних умов для утворення громадської думки та уявлення про адміністративне судочинство. Гласність та відкритість в адміністративному судочинстві є врегульованим нормами адміністративно-процесуального права механізмом доступу до судової інформації, що реалізується у спосіб: 1) активного отримання судової інформації, що передбачає обов'язковий доступ до приміщень суду та зали судового засідання; 2) пасивного отримання судової інформації, тобто в будь-якому прийнятному для запитувача такої інформації місці та часі [13, с. 174]. Коментуючи позицію вченого, варто наголосити, що сферою дії принципу гласності є виключно адміністративне судочинство (здійснення правосуддя).

В. М. Кондратенко також наводить авторське визначення принципів гласності та відкритості адміністративного судочинства. Так, гласність адміністративного судочинства він розглядає як реалізовану в процесуальній формі доступність учасників судового розгляду та всіх заінтересованих осіб до не заборонених законодавством відомостей, зафіксованих в електронному, надрукованому або словесному вигляді, щодо здійснення правосуддя під час розгляду адміністративних справ та ухвалених у них рішень; активну діяльність судів із надання визначеної законодавством інформації учасни-

кам судового розгляду, поширення в суспільстві інформації про здійснення адміністративного судочинства, а також формування внаслідок цього громадської думки. Відкритість адміністративного судочинства – самостійний складовий елемент гласності адміністративного судочинства, що передбачає легальний доступ учасників судового розгляду та всіх заінтересованих осіб до приміщень суду та зали судового засідання з метою захисту прав, свобод і законних інтересів людини та громадянина в публічно-правових відносинах, а також безпосереднього отримання інформації про перебіг і сутність здійснення правосуддя під час розгляду адміністративних справ для задоволення суспільних, особистих і професійних інтересів [13, с. 173]. Якісно новим компонентом у цьому визначенні постає врахування активної позиції громадськості стосовно діяльності судової влади шляхом забезпечення умов для формування такої позиції. Отже, принцип гласності та відкритості набуває якісно нового змісту.

Транспарентність у діяльності органів виконавчої влади та прокуратури

Поряд із категоріями гласності та відкритості в межах адміністративного судочинства досліджувалася категорія транспарентності, але в контексті діяльності суб'єктів публічної влади, зокрема прокуратури. Так, у роботі Г. В. Гаврюшенко, присвяченій проблематиці забезпечення транспарентності у прокурорській діяльності, виокремлено такі вимоги транспарентності: свобода доступу до інформаційних ресурсів держави та наявність організаційного забезпечення такої свободи; обов'язок суб'єктів державної влади інформувати фізичних та юридичних осіб про своє функціонування через визначені законодавством засоби. Транспарентність прокурорської діяльності розглянуто як рівень інформаційної відкритості органів прокуратури, що досягається шляхом розкриття інформації про їх структуру, працівників прокуратури, діяльність прокуратури та її результати. Зазначено, що принцип транспарентності в організації діяльності органів прокуратури має суспільно-політичний характер та є невід'ємним від конституційного захисту особистого та сімейного життя, таємниці, що охороняється законом, та права громадян на інформацію. У принципі транспарентності діяльності органів прокуратури виокремлено кілька компонентів: 1) нормативний – законодавче закріплення прозорості та відкритої діяльності органів прокуратури; 2) інституційний – наявність структурних і організаційних форм і механізмів, що дозволяють реалізувати принцип транспарентності в діяльності органів прокуратури; 3) особистісний – прозорість і відкритість діяльності насамперед посадових осіб органів прокуратури [14, с. 172–173]. Підхід вченого заслуговує на підтримку, оскільки відповідні компоненти транспарентності є перспективними для виокремлення її щодо судової влади.

У роботі В. М. Пилаєвої щодо забезпечення прозорості в діяльності органів виконавчої влади виокремлено такі її критерії: доступ до публічної інформації, висвітлення діяльності органів влади у засобах масової інформації, електронне врядування; механізми залучення громадян до співпраці з органами влади; розвиток діалогу на політичному рівні; підтримання партнерського характеру відносин суспільства та влади. В аспекті подальшого дослідження прозорості у сфері судової влади ключового значення набуває висновок вченої про зв'язок принципу прозорості в діяльності органів виконавчої влади з іншими засадами діяльності суспільства. Так, стверджується, що принцип прозорості сформувався під впливом загальних принципів права, конституційно-правових принципів, принципів адміністративного права, європейських принципів адміністративного права та принципів належної публічної адміністрації та доброго врядування, принципів державного управління, отже, є загальним принципом діяльності органів виконавчої влади в Україні. Основу нормативно-правового закріплення принципу прозорості в діяльності органів виконавчої влади в Україні становить сукупність правових норм, що регулюють суспільні відносини з приводу реалізації громадянами права на доступ до публічної інформації, забезпечення відкритості, прозорості, гласності, підзвітності та вимоги спрощення мови адміністрування в діяльності органів виконавчої влади в Україні [15, с. 215–216].

І. В. Піляй, досліджуючи сутність принципу прозорості в діяльності органів прокуратури, виокремлює такі його аспекти: прозорий та відкритий характер процесу прийняття рішень; забезпечення доступності громадськості до найбільш можливого обсягу інформації щодо підстав та мотивів регулятивних рішень уповноважених суб'єктів; підзвітність; зворотний зв'язок під час оцінки регуляторної діяльності; зниження інформаційної асиметрії [8, с. 109]. Узагальнюючи зазначені наукові напрацювання, варто вказати на істотні відмінності у змісті принципу прозорості залежно від сфери (органи виконавчої влади чи органи прокуратури), що пояснюється різним характером діяльності цих владних суб'єктів. Водночас можна виокремити чимало й спільних рис принципу прозорості: інформаційна відкритість, підзвітність, залучення громадськості до активної позиції у зв'язку з діяльністю конкретного суб'єкта публічної влади, наявність законодавчо визначених механізмів забезпечення зазначених пріоритетів.

Актуальним можна вважати визначення основної характеристики прозорості: наявність співпраці комунікативного характеру між органами публічної влади та суспільством. Засадами такої взаємодії є: вільний характер отримання інформації про діяльність суб'єктів публічної влади;

наявність зворотної реакції органів публічної влади, в якій би містилась інформація про функціонування, результати, прорахунки та подальші перспективи розвитку [2, с. 105].

Сьогодні дослідники проблем відкритості адміністративного судочинства змістовно розділяють принципи гласності та принципи відкритості. Так, О. І. Гоптарев, опрацьовуючи зазначену проблематику, виокремлює такі вимоги гласності адміністративного судочинства: доступність учасників судового процесу до відомостей щодо ходу здійснення правосуддя, ухвалених актів; активний характер діяльності адміністративного суду з надання такої інформації; інформація про здійснення адміністративного судочинства має поширюватись у суспільстві та сприяти формуванню громадської думки щодо адміністративного судочинства. Вимогами відкритості є доступ учасників справи до приміщень суду, доступність для учасників справ інформації про обставини розгляду власної справи [9, с. 184].

Засади транспарентності як принципу організації діяльності судової влади

Останнім часом науковці приділяють увагу й транспарентності безпосередньо стосовно діяльності судової влади. Так, О. З. Хотинська-Нор опрацьовує проблематику транспарентності судової системи та адвокатури як чинники формування громадянської свідомості суспільства. Вчена наводить важливий висновок щодо особливостей інформаційної складової транспарентності судової системи як чинника, що впливає на еволюцію суспільної свідомості: семантичний аспект інформації, яка спрямовується до масової, індивідуально невизначеної аудиторії, та відображає функціонування судової системи як соціальної інституції суспільства. Варто погодитись із наведеною позицією вченої щодо виокремлення засобів забезпечення транспарентності: обрання в кожному суді судді-спікера; налагодження ефективної співпраці та партнерства з авторитетними громадсько-політичними засобами масової інформації, які охоплюють широку аудиторію та не спеціалізуються на правовій тематиці; використання нових форм комунікації з громадськістю (неформальні зустрічі, екскурсії до суду, спільні заходи з навчальними закладами, громадськими та правозахисними організаціями, ведення сторінок судів у соціальних мережах тощо); залучення активістів та лідерів громадської думки до конструктивної комунікації з проблем судової влади, зокрема у форматі громадських рад при органах суддівського самоврядування, тощо. Наостанок стверджується, що використання новітніх форм взаємодії та комунікації судової системи із суспільством дозволяє розвиватися транспарентності судової системи як інструменту, за допомогою якого формується

таке громадське ставлення до судової системи, за якого громадяни реалізують своє право бути поінформованими про те, що відбувається в судовій системі та навколо неї, здійснюють контроль за її функціонуванням, унаслідок чого змінюється та еволюціонує громадянська свідомість суспільства [16, с. 180–181].

М. М. Бліхар у контексті опрацювання проблематики взаємодії судової влади та громадянського суспільства виокремлює прозорість судової влади як один із принципів такої взаємодії, який пов'язує із можливостями не тільки отримання громадськістю інформації щодо діяльності судової влади, а й опрацювання такої інформації та її подальшого поширення [10, с. 86]. Увагу привертає акцент вченого на відповідні вимоги не лише стосовно процесуальної сторони діяльності судів (тобто щодо відправлення правосуддя), а й, зокрема, щодо організаційного аспекту. І в цьому контексті вжито саме термін «прозорість».

Висновки

Проведене дослідження проблематики прозорості в адмініструванні діяльності судової влади дає підстави зробити такі висновки.

У комплексних юридичних дослідженнях поняття прозорості діяльності судової влади розкривається в роботі О. І. Овсяннікової. У подальшому поняття прозорості досліджувалось в аспекті діяльності органів виконавчої влади та прокуратури. Відповідні дослідження проводились стосовно процесуальної діяльності адміністративного суду, але їх предметом були засади гласності та відкритості.

Поняття гласності та відкритості в діяльності адміністративних судів мають вужчий зміст за поняття прозорості у цій сфері, охоплюються нею. Водночас вимога прозорості в діяльності адміністративних судів означає передусім взаємодію вказаних суб'єктів із громадськістю на засадах зворотного зв'язку.

Відбувається зближення наукових підходів до змісту прозорості в діяльності органів прокуратури та в діяльності органів публічної влади, розширення кола спільних рис прозорості у цих сферах.

Засадами прозорості як принципу організації діяльності адміністративних судів є: гласність, відкритість, доступність інформації про діяльність суб'єктів публічної влади, наявність зворотного зв'язку від суб'єктів публічної влади до громадськості, створення умов для формування у громадськості цілісного уявлення про діяльність адміністративних судів.

Чинниками подальшого розвитку транспарентності в діяльності адміністративних судів та водночас засадами подальшого дослідження цієї проблематики постають: підвищення рівня довіри до судової влади, запобігання корупції в адмініструванні судами, імплементація міжнародних стандартів взаємодії судової влади та громадськості.

Список використаних джерел

- [1] Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021-2023 роки : Указ Президента України від 11.06.2021 р. № 231/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 17. С. 29. Ст. 836.
- [2] Терещук Г. А. Концептуальні засади адміністративно-правового забезпечення реалізації принципу транспарентності в діяльності органів публічної адміністрації України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Західноукраїнський нац. ун-т. Тернопіль, 2021. 414 с.
- [3] Бойко І. В., Соловійова О. М. Європейські стандарти та український концепт адміністративної процедури. *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union* : Collective monograph. Riga : Izdevniecība "Baltija Publishing", 2020. Part 1. P. 442–462.
- [4] Sunde J. Ø. The History of Nordic Legal Culture and Court Culture: The Story of What Should not Have Been, but Still Came to Be. *Books in the Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice. Series: IUSGENT*. 2021. Vol. 90. P. 49–67.
- [5] Potěšil L., Rozsnyai K., Olszanowski J., Horvat M. Simplification of Administrative Procedure on the Example of the Czech Republic, Poland, Slovakia, and Hungary (V4 Countries). *Administrative Sciences*. 2021. Vol. 11(1). P. 9. <https://doi.org/10.3390/admsci11010009>.
- [6] Коршун А. О. Зміст принципу гласності і відкритості діяльності органів судової влади: загальноправовий аспект. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2018. № 3. С. 54–60. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2018-4-54-60>.
- [7] Андронов І. В. Транспарентність судової влади в умовах діджиталізації цивільного судочинства. *Нове українське право*. 2021. Вип. 3. С. 127–133. <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.3.18>.
- [8] Піляй І. В. Принцип транспарентності в діяльності органів прокуратури України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом». Київ, 2018. 143 с.
- [9] Гонтарев О. І. Адміністративно-правові засади забезпечення принципу відкритості адміністративного судочинства в період розбудови громадянського суспільства : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Донецький юрид. ін-т. Кривий Ріг, 2019. 214 с.
- [10] Бліхар М. М. Правові засади взаємодії органів судової влади та громадянського суспільства: боротьба за верховенство права та незалежність суддів. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 2. С. 84–86. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-2/19>.
- [11] Овсяннікова О. О. Транспарентність судової влади : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Нац. юрид. акад. України імені Ярослава Мудрого. Харків, 2009. 271 с.
- [12] Гаврилюк О. О. Принцип гласності та відкритості в адміністративному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Харківський нац. ун-т внутрішніх справ. Харків, 2012. 196 с.

- [13] Кондратенко В. М. Принципи гласності та відкритості в адміністративному судочинстві України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Нац. академія внутрішніх справ. Київ, 2013. 226 с.
- [14] Гаврюшенко Г. В. Організаційно-правові засади забезпечення прозорості прокуратури : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10 / Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого. Харків, 2015. 217 с.
- [15] Пилаєва В. М. Адміністративно-правові засади забезпечення прозорості в діяльності органів виконавчої влади в Україні : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Харківський нац. ун-т імені В. Н. Каразіна. Харків, 2017. 245 с.
- [16] Хотинська-Нор О. З. Прозорість судової системи та адвокатури як чинник формування громадянської свідомості суспільства. *Вісник кримінального судочинства*. 2016. № 2. С. 176–182. URL: https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2016_HotunskaNor.pdf. (дата звернення: 26.03.2023).

References

- [1] Decree of the President of Ukraine No. 231/2021 "On the Strategy for the Development of the Justice System and Constitutional Judiciary for 2021-2023". (June 11, 2021). *Official Gazette of Ukraine*, 17, 29, 836.
- [2] Tereshchuk, G.A. (2021). *Conceptual principles of administrative and legal support for the implementation of the principle of transparency in the activities of public administration bodies of Ukraine*. PhD Thesis. Ternopil: Western Ukrainian National University.
- [3] Boyko, I.V., & Solovyova, O.M. (2013). European standards and the Ukrainian concept of administrative procedure. In *Modern researches: progress of the legislation of Ukraine and experience of the European Union* (pp. 442-462). Riga: Izdevniecība "Baltija Publishing".
- [4] Sunde, J.Ø. (2021). The History of Nordic Legal Culture and Court Culture: The Story of What Should not Have Been, but Still Came to Be. In *Books in the Ius Gentium: Comparative Perspectives on Law and Justice. Series: IUSGENT*, 90, 49-67.
- [5] Potěšil, L., Rozsnyai, K., Olszanowski, J., & Horvat, M. (2021). Simplification of Administrative Procedure on the Example of the Czech Republic, Poland, Slovakia, and Hungary (V4 Countries). *Administrative Sciences*, 11(1), 9. <https://doi.org/10.3390/admsci11010009>.
- [6] Korshun, A.O. (2021). Content of the principle of openness and openness of judicial authorities: general legal aspect. *Scientific Bulletin of the Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs*, 3, 54-60. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2018-4-54-60>.
- [7] Andronov, I.V. (2021). Transparency of the judiciary in the conditions of digitization of civil proceedings. *New Ukrainian law*, 3, 127-133. <https://doi.org/10.51989/NUL.2021.3.18>.
- [8] Pilay, I.V. (2018). *The principle of transparency in the activities of the prosecutor's office of Ukraine*. PhD Thesis. Kyiv: PJSC "Higher Educational Institution "Interregional Academy of Personnel Management".
- [9] Hoptarev, O.I. (2019). *Administrative and legal principles of ensuring the principle of openness of administrative proceedings in the period of development of civil society*. PhD Thesis. Kryvyi Rih: Donetsk Law Institute.
- [10] Blihar, M.M. (2022). Legal fundamentals of the interaction of the judiciary and civil society: the struggle for the rule of law and independence of judges. *Legal scientific electronic journal*, 2, 84-86. <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2022-2/19>.

- [11] Ovsyannikova, O.O. (2009). *Transparency of the judiciary*. PhD Thesis. Kharkiv: Yaroslav Mudryi National Law Academy.
- [12] Gavrilyuk, O.O. (2012). *The principle of transparency and openness in administrative justice of Ukraine*. PhD Thesis. Kharkiv: Kharkiv National University of Internal Affairs.
- [13] Kondratenko, V.M. (2013). *Principles of transparency and openness in the administrative justice of Ukraine*. PhD Thesis. Kyiv: National Academy of Internal Affairs.
- [14] Havryushenko, H.V. (2015). *Organizational and legal principles of ensuring the transparency of prosecutorial activity*. PhD Thesis. Kharkiv: Yaroslav Mudryi National Law University.
- [15] Pilaeva, V.M. (2017). *Administrative and legal principles of ensuring transparency in the activities of executive authorities in Ukraine*. PhD Thesis. Kharkiv: V.N. Karazin Kharkiv National University.
- [16] Khotynska-Nor, O.Z. (2016). Transparency of the judicial system and advocacy as a factor in the formation of civic consciousness of society. *Bulletin of Criminal Justice*, 2, 176-182. Retrieved from https://vkslaw.knu.ua/images/verstka/2_2016_HotunskaNor.pdf.

Євген Олександрович Федоренко

аспірант кафедри конституційного та адміністративного права
Національний авіаційний університет
03058, просп. Любомира Гузара, 1, Київ, Україна
e-mail: 0984401975@ukr.net
ORCID 0000-0001-8150-9252

Yevhen O. Fedorenko

Postgraduate Student of the Department of Constitutional and Administrative Law
National Aviation University
03058, 1 Liubomyra Huzara Ave., Kyiv, Ukraine
e-mail: 0984401975@ukr.net
ORCID 0000-0001-8150-9252

Рекомендоване цитування: Федоренко Є. О. Генеза принципу прозорості в діяльності адміністративних судів. *Проблеми законності*. 2023. Вип. 161. С. 155–168. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.161.274305>.

Suggested Citation: Fedorenko, Ye.O. (2023). Genesis of the Principle of Transparency in the Activities of Administrative Courts. *Problems of Legality*, 161, 155-168. <https://doi.org/10.21564/2414-990X.161.274305>.

Статтю подано / Submitted: 21.02.2023
Доопрацьовано / Revised: 03.04.2023
Схвалено до друку / Accepted: 19.04.2023
Опубліковано / Published: 30.06.2023